

La mort de Josep Pernaut ha deixat la professió sense un dels seus grans referents. No tan sols va treballar –sovint amb càrrecs directius– a les capçaleres més importants del país (*Correo Catalán, Tele/eXprés, Diari de Barcelona, Destino, Mundo Diario, El Periódico...*), sinó que també es va implicar en el procés de democratització del país i en la millora de la professió, primer com a president de l'Associació de la Premsa de Barcelona i després com a degà del Col·legi de Periodistes.

Josep Pernaut, gran periodista, excel·lent degà

■ Josep Maria Cadena

El passat 14 de novembre, amb la mort de Josep Pernaut i Riu (Lleida, 1930 – Barcelona, 2011) va desaparèixer un home íntegre i fonamentalment bo, qualitats que projectà abastament en l'àmplia obra periodística. La família més íntima ho sabia i, juntament amb els amics barcelonins, lleidatans i escalencs, –era premi Ciutat de Barcelona, Medalla d'Or de Lleida i Anxova d'Or de l'Escala– gaudien i aprenien amb els seus comentaris assenyats i brillants.

L'ampli i continuat nombre de lectors, tant en català com en castellà, tenia en ell un referent –sempre encertat amb el bon ús de la ironia humorística– i sabia que mai no l'enganyava quan li oferia les claus de l'actualitat. I els professionals de la informació i del comentari d'urgència sabíem que sempre es trobava disposat a ajudar als que començaven i al periodisme català en general.

Com que escric aquest article sobre ell per a la revista CAPÇALERA, òrgan d'expressió del Col·legi de Periodistes de Catalunya, que de manera gentil me l'ha demanat en la meua triple condició d'antic periodista, company de Josep Pernaut en diferents mitjans, a més d'amic seu i col·laborador en tasques associatives des de fa més de cinquanta anys, procuraré fixar-me en especial en aquest darrer aspecte de la seva personalitat. Perquè crec que si la persona passa i se'n va dins d'una feina tan lligada a l'actualitat com

és la nostra, la tasca col·lectiva és la que queda i, en aquest sentit, ell en realitzà molta i de gran transcendència.

Intentaré resumir el que ja es coneix, si bé fou important per orientar-ne la personalitat. Nascut a Lleida i fill d'una família procedent d'Arbeca, Josep Pernaut salvà miraculosament la vida quan l'horrible bombardeig de Lleida i, malauradament, el seu pare va perdre la vida per efectes de l'ona expansiva d'una explosió. Es va quedar amb la mare i una germana, estudià el batxiller i, quan fou l'hora, es decidí per la carrera de mestre. Durro, la Vall de Boí i Canejam foren les poblacions on exercí com a interí i en les quals va veure que la vocació d'ensenyar als altres havia d'agafar més volada. Escoltava la ràdio i llegia la premsa. Fins i tot realitzà algunes notes sobre partits de futbol per a *La Mañana*.

Coneixedor que l'Escola Oficial de Periodisme de Barcelona obria una secció, es presentà als exàmens de selecció. Els aprovà i es trobà fent un primer curs barceloní, amb una modesta pensió que es buscà per dormir, i anant a dinar als menjadors del SEU. Agradés o no, era el que hi havia a mitjan anys cinquanta. Aviat el director de l'escola, Claudi Colomer Marqués, també director d'*El Correo Catalán* (assistí a l'enterrament, doncs conserva la salut), i el professor Andreu Rosselló Pàmies, sostidirector d'aquell mateix diari, es fixaren en ell

Pernau el 2002, durant l'entrevista per a CAPÇALERA pocs dies després de rebre el premi Josep Maria Lladó. Foto: Ignasi R. Renom

perquè donés nous aires a la secció *Vis a vis*, de curtes entrevistes de pregunta i resposta, per la qual passaren Manuel del Arco, Joaquín Soler Serrano, Joaquim Muntañola i altres periodistes.

I arribat el tercer curs, que obligatòriament s'havia de fer a Madrid, –“rompeolas de las Españas” com deia Juan Aparicio, director general de Premsa i de l'Escola– passà a la destacada condició de “corresponsal en la capital” i tractà en les seves cròniques, enviades per telèfon des de la pensió al barri d'Estrecho, de moltes coses amables.

De nou a Barcelona i com a redactor d'*El Correo Catalán*, fou el responsable d'una àmplia secció en la qual, cada dissabte, s'oferien els col·loquis del dia anterior a l'Ateneu Barcelonès. Era el 1956 i fou llavors quan el vaig conèixer per-

què, novell alumne com jo era de l'Escola, sentia com honor i valor afegit que ell, que actuava independentment i segons el seu criteri, recollís alguna pregunta que feia i hi posés el meu nom...

I encara després, ja en el segon curs, cridat per Claudi Colomer per a col·labo-

El seus lectors tenien en ell un referent i sabien que no els enganyava quan els oferia les claus de l'actualitat

rar en el *Diario de la Feria* i després, a la seva empresa Ediciones Generales, em vaig trobar amb Josep Faulí, un altre gran periodista malauradament ja traspasat. I amb ell, Josep Pernau fent per les nits aquella publicació firal en una impremta amb doble màquina plana –ell

anava tan cansat que, algunes vegades, es posava a dormir sobre unes raimes de paper– i pels matins *Paseo Infantil*, els cromos *Lejano Oeste* i unes novel·letes de detectius de Jaume Pol Girbal i d'Alberto de Lavedan... Ho explico perquè vegin com ell no rebutjava cap feina, per

modesta que fos, i que atenia, amb veritable esperit de company, persones que, com jo, tot just començàvem.

A mi em va tocar el torn d'anar a Madrid i allí vaig rebre una carta de recomanació de Pernau a favor de Ramon Navarro Salanova, un company seu de curs que havia fet molt per trobar, mitjançant un partit de futbol, els diners amb què becar els estudiants de la nostra Escola. Per raons particulars, Navarro Salanova, que havia ajornat els

Pernau caricaturitzat pel dibuixant Ferreres, amb qui va coincidir a *El Periódico*.

darrers exàmens, ara es presentava i puc dir que vaig estar fora de l'aula de la qual ell sortia de vegades, per ajudar-lo a fer uns millors exercicis. Res d'important, però que em va ensenyar que al company cal donar-li suport en tot el que necessiti i que quan m'ho demanava Pernau és que hi havia alguna bona raó. Ell continuà a *El Correo Catalán* i jo vaig anar a l'Agència EFE i després, fent el que li dèiem *doblete*, a *Diario de Barcelona*, diaris firals de tota mena, Ràdio Peninsular i a la revista *Hermes Reportaje*.

Ens veiem en actes –una vegada ens tocà la informació a la Catedral quan l'arribada de Franco a Barcelona– i es va anar trenant amb força la nostra amistat, així com amb altres periodistes com Josep Faulí, Joan Anton Benach, Antonio Figueruelo, Joan Pedret Muntañola, Carles Nadal i alguns més, amb els quals havíem coincidit a l'Escola i als mitjans. Érem pocs i procuravem que els nostres escrits publicats fossin atractius i certs en les informacions que oferia.

Això no era gaire fàcil i recordo els problemes que li van caure a sobre a Josep Pernau per unes cròniques sobre la in-

existència de la plaça de Tòquio, substituïda per la de Manila, per a la qual l'alcalde nipó seguia enviant cirerers; o la mort d'una elefanta del zoològic que l'alcalde Porcioles, accionista d'*El Correo Catalán*, volia amagar. Coses fútils a hores d'ara, encara que llavors representaven un veritable risc d'acomiadament.

Sense fer res d'especial i només amb el treball diari, Pernau es va convertir en un referent professional per a tots nosaltres, aquells que a poc a poc i sense

Des del Grup Democràtic de Periodistes va lluitar per millorar l'estat de la professió en uns moments difícils

adonar-nos, anàvem fent pinya sense parlar mai de les nostres particulars referències polítiques, llavors bastant difuses.

I per això, quan el 1964 començava a gestar-se *Tele/Expres* i tant Faulí com jo rebutjàrem un amable oferiment d'Andreu Avel·lí Artís *Sempronio* per integrar-nos en el nou diari, en un dinar de premsa en el qual accidentalment ens

vam trobar, li vaig dir a Pernau –que es trobava una mica molest amb *El Correo Catalán*– que en el nou diari buscaven redactor en cap. Després l'anaren a buscar pels evidents mèrits i jo estic lluny de posar-me cap medalla com a gestor: ell s'ho mereixia de ple dret i els que l'escolliren van comprovar, ben aviat, l'encert que havien tingut.

GDP, ASSOCIACIÓ I COL·LEGI

Encara que fos lentament, amb petits avançaments i amb importants reculades, els temps començaven a canviar i nosaltres –els més joves de llavors– érem útils per a molts (alguns, no gaires, tampoc cal exagerar) que des de les empreses veien que calia preparar-se per a un canvi. No ens demanaven gaire més del que ja érem, però nosaltres, que sabíem de la formació de les il·legals Comissions Obreres i del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona –alguns hi vam ser i fórem amenaçats amb una forta multa, que al final quedà en res perquè l'havien de pagar els diaris per als quals treballàvem– vam voler anar una mica més endavant.

Fou llavors quan ens trobàrem Joan Anton Benach i jo per estructurar un grup reduït i de confiança. Faulí i jo anàrem a veure Pernau al *Tele/Expres*, al carrer d'Aragó, on tenia un despatx sense paret al darrere –tota una metàfora sobre el lloc en què ens trobàvem, a la intempèrie– i ell ens portà Mateo Madrilejos, Lorenzo Contreras i Pere Oriol Costa –a aquest li “guardàrem la cadira” perquè estava fent milícies. Benach fou l'enllaç amb Pere Pasqual Piqué, jo vaig portar Joan Pedret Muntañola i Antonio Figueruelo i, entre tots, vam optar per mantenir en suspens l'entrada de Josep Maria Huertas i Rafael Prades per a seguretat d'ells –encara eren estudiants–, mentre que tots nosaltres teníem la dèbil protecció d'ésser membres actius de l'Associació de la

Prensa de Barcelona, ja que pertanyíem a les “plantilles” de diferents diaris. A ells no els agradà, si bé puc assegurar que aquella decisió col·lectiva no fou gens discriminatòria, sinó protectora. Eren temps de censura efectiva i de denúncies, com tots sabíem per les nostres pròpies experiències. A més a més, la nostra activitat més vistosa i legal era actuar dins de l'Associació de la Premsa de Barcelona—encara no hi havia el Col·legi de Periodistes de Catalunya—i preparar candidatures electorals. La nostra actuació era volgutament arriscada, perquè no ens movíem per fer més diners, sinó per motius de dignitat. Pernau ho resumiria dient que “volíem una professió més digna, que se'n pogués viure sense haver-se d'ajudar amb altres feines. Hi havia conformisme davant la situació sociopolítica i davant de la situació laboral dels periodistes. I això ens revoltava”.

I per combatre la situació vam promoure candidatures electorals: la primera, parcial, donant suport a Andreu Avel·lí Artís *Sempronio* com a vicepresident; i la segona, amb candidatura completa, ocupant jo el lloc d'opció a la presidència i Pernau presentant-se a la darrera vocalia. Les dues vegades vam perdre de manera estrepitosa i no vam patir gens per això. El cas era no tan sols remoure unes aigües massa quietes, sinó injectar-hi una corrent vivificadora, útil per a tots. En aquest sentit, Pernau i tots els altres—els que he esmentat i molts dels joves que s'hi anaren afegint—férem bona feina. Signarem documents reivindicatius i Pernau encapçalà l'acció perquè Josep Maria Lladó fos rehabilitat com a soci de l'entitat; amb Santiago Nadal ja president, Pere Oriol Costa i jo ingressarem a la Junta i després dimitírem; a continuació ja amb Carles Sentís, va haver-hi noves incorporacions i el “Grup” es trobà en una situació de força, que només volia exercir en el millorament de la professió.

DIFERENTS PUBLICACIONS

A *Tele/èXprés* Josep Pernau es trobà amb Andreu Avel·lí Artís *Sempronio*, fulminantment destituït per haver autoritzat la publicació d'un editorial crític amb el llavors bisbe de Lleida, Aurelio del Pino Gómez, en relació amb unes terres que eren dels canonges. Allà també va viure amb sorpresa com el nou director, Ignacio Agustí, qualificava de “bonzos incordiantes” uns capellans que

Va marxar de *Destino* acollint-se a la clàusula de consciència que ell mateix havia promogut

s'havien manifestat a la Via Laietana i li justificava que ho feia en nom de la “llibertat d'opinió”. També hi va tenir una bona relació professional amb Carles Sentís, tercer director, encara que marxà quan ell cessà, perquè no volia aguantar pressions empresarials. Llavors va acompanyar Jaume Arias en l'aventura a *Diario Femenino*, on fou sotsdirector i, captat per Josep Tarín Iglesias, passà amb el càrrec de redactor en cap a *Diario de Barcelona*.

Allà, Josep Faulí i jo ens trobàrem de nou amb ell i col·laboràrem a donar un aire més actiu a aquella tan antiga pu-

La seva etapa a *El Periódico* va ser la més brillant i positiva de la seva carrera, amb una sòlida i efervescent prosa

blicació que havia de renovar-se. Les coses no anaren pas com tots volíem i l'empresa escollí com a director Manuel Martín Ferrand, periodista televisiu, format a Madrid, que portava noves idees i tenia pressa a posar-les en pràctica. Pernau continuà en el mateix lloc, com a sotsdirector, i un article irònic sobre la Sección Femenina, que el director col·locà precipitadament i sense prou re-

flexió, obligà aquest a quedar-se amb la gerència, que ja exercia, i a traspassar-li la direcció.

Els temps seguien caminant cap a la democràcia i Pernau ajudà en tot el que podia perquè la mateixa fos ben visible en aquella publicació, motiu pel qual va rebre molts insults anònims i li posaren protecció oficial. Faulí i jo, moguts per l'oportunitat que vam tenir de posar en marxa l'*Avui*, el primer diari barceloní en català de la postguerra, no vam poder continuar amb ell i Pernau, afectat per canvis empresarials, marxà i va rebre l'ofertament de dirigir el setmanari *Destino*.

Allà durà poc més d'un any i va haver de marxar acollint-se a la clàusula de consciència, que ell mateix havia promogut des de l'Associació de la Premsa, en què l'any 1978 guanyà la presidència encapçalant una candidatura fonamentalment del Grup Democràtic. Després passà per la direcció del setmanari *Mundo* i del diari *Mundo Diario* per ser, finalment, cridat per Antonio Franco per integrar-se com a cap d'Opinió i columnista a *El Periódico de Catalunya*. En aquest diari, creà la secció *Opus Mei*, la qual començà a aparèixer al setembre de 1980 i que ell continuà amb breus interrupcions, motivades per les vacances o altres feines periodístiques—entre aquestes la de dirigir la reaparició del *Diari de Barcelona* en català o la realització d'un programa televisiu sobre *Els nens de la guerra*— fins al 31 de juliol de 2009. Va ser aquella l'etapa més brillant i positiva de la seva llarga activitat periodística, en la qual va construir una sòlida i efervescent prosa que, basada en la més estricta informació diària, trobava motius per reflexionar amb irònica voluntat democràtica sobre esdeveniments de tota mena. Premis com el Ciutat de Barcelona, el José Ortega y Gasset, el Josep Maria Lladó, la Creu de

El dia que el pare va descobrir Google

Gabriel Pernau

Escric aquestes línies per agrair les mostres de suport de centenars de periodistes amb motiu de la mort del pare. Els últims dies han estat una muntanya russa d'emocions, uns dies d'esgotament físic i mental, però gràcies a l'escalf del col·lectiu periodista ens hem sentit reconfortats.

Els dos dies al tanatori de les Corts van ser cansats, sí, però molt diferents a com els havia imaginat. Hi va haver plors, lògicament, si bé també molts moments per als records entranyables o divertits, i fins i tot per a les tertúlies com a les redaccions d'abans. A ell li hauria encantat que l'acomiadéssim recordant l'ambient dels diaris on havia crescut com a periodista i com a persona. No seré indiscret si explico algunes coses que s'hi van dir i s'hi van viure.

Una de les frases més repetides va ser "el teu pare em va donar la primera feina". Ni recordo qui m'ho va dir ni quantes vegades ho vaig sentir, però van ser moltes –vaig pensar que n'hauria d'haver fet una llista!– i pronunciades amb humilitat per professionals que ocupen o han ocupat càrrecs importants.

Aquests dies, molts heu recordat les aportacions que el meu pare ha fet al periodisme català recent, des del Codi deontològic a la lluita per les llibertats. Oriol Pàmies lamentava una petita llacuna que no s'ha recordat, una aportació novedosa com els davantals del *Brusi*, aquells articles d'opinió que apareixien a la portada tant en l'etapa dels anys 70 com en la dels 80.

A la capella de les Corts, Jaume Guillemet explicava que s'havien perdut temporalment pel ciberespai la reco-

pilació dels articles de Josep Pernau feta pels alumnes de la Pompeu Fabra, així com els reculls de textos de Montserrat Roig i Josep Maria Huertas. Tot i això, estava convençut que "tard o d'hora apareixeran".

Carlos Pérez de Rozas plorava desconsoladament recordant al pare. Sí, havia donat feina a molts periodistes

Una de les frases més repetides al tanatori va ser "el teu pare em va donar la primera feina"

joves, però el seu cas era diferent. Per qüestions polítiques, havia vist vedat l'accés als mitjans i recordava que el pare s'havia jugat el càrrec defensant la seva reincorporació. "Ningú més ho hauria fet!", s'exclamava amb llàgrimes als ulls. Plorava també Antonio Franco. Quan va arribar a la capella jo era al passadís i només acostar-se vaig notar com agafava aire i es quedava commogut mentre jo rebia l'impacte de tota la seva humanitat a l'esquena. Ploraven també Miguel Ángel Baste-

Josep Maria Ureta recordava com havien sigut els dos últims resistents a les noves tecnologies del diari

nier a la sortida de la cerimònia, culpant-ne entre sanglots a la néta del difunt per un text tan emotiu. "La culpa és de la teva filla!", li deia a la meva germana.

No tot van ser llàgrimes, ni de bon tros. Va haver-hi moments per a la tertúlia,

per al record a peu dret i desenfadat. El dia de la vetlla es va formar una rotllana de professionals explicant anècdotes viscudes al seu costat. Hi eren Josep Maria Cadena, a qui agraeixo tot el suport en els dos últims anys, però també Josep Maria Ureta, Xavier Campreciós, Manel Fuentes i altres.

Ureta recordava que ell i el pare havien sigut els dos últims resistents a les noves tecnologies d'*El Periódico*. Mentre tots s'havien passat ja als ordinadors, ells compartien l'última màquina d'escriure del diari.

Amb tot, com que ho tenien tan a mà, perquè no tenien més remei i eren curiosos, s'hi van adaptar.

Va ser genial sentir a Ureta explicant el dia que ell i el pare van descobrir Google. Com nens fent una malifeta, van navegar per Internet i, sorpresos pel món que s'obria als seus ulls, es preguntaven: "vols dir que no ens faran pagar? Surt, surt, millor que surtis!". O com entraven en webs tan perillosos com el de la CIA i de seguida se'n penedien, amoinats per si hauria deixat rastre i per si algú se n'hauria adonat.

"El teu pare tenia la virtut de trencar la monotonia de les llargues tardes a la redacció, quan feia una broma, posant, per exemple, l'himne de la legió. No saps com s'agraeix això".

Margarita Rivière recordava el Pernau bromista, aquell que quan arribava un llibre al seu despatx el passava al redactor a qui més li podia interessar amb una dedicatòria suposadament signada per alguna autoritat temuda de l'època. Alguns s'ho empassaven; al-

Josep Pernau amb el seu fill, i també periodista, Gabriel Pernau en una foto dels darrers anys.

tres, com Rivière, s'adonen de seguida de qui ho havia escrit.

A mi el pare sempre m'havia dit que no em fes periodista. Aquests dies he descobert que no vaig ser l'únic. Sent adolescent Carme Basté, veïna d'escala, l'avui periodista de TV3 es plantejava si estudiar Periodisme i li va formular els dubtes al pare tot pujant amb l'ascensor. La resposta va ser la mateixa: dedica't a qualsevol altra cosa. Ella es va quedar fotuda, explicava entre riures. Com podia ser que el senyor Pernau li digués aquelles coses?

Han estat també molts els missatges rebuts de companys de feina per a qui va ser un referent. Molts eren d'agraïment. Via correu electrònic, Albert Garrido explicava que sempre que té un dubte es planteja "què faria Pernau". Quises Arruga li agràia que, sent telefonista, li donés l'oportunitat d'incorporar-se a la redacció. I com a lector, l'editor Jordi Fernando agràia les lliçons que ens ha donat i assegurava: "tots som una mica el que llegim".

No vull fer-ho més llarg perquè hi ha molts més missatges i mostres d'afecte rebuts presencialment, per telèfon, per correu electrònic, a través de les xarxes socials o fins i tot per telegrama. A causa de la impossibilitat de respondre individualment, ho faig conjuntament a la professió amb aquestes línies. Gràcies, companys! I sapiguen també que Ferreres ens ha demanat permís per seguir incloent el dibuix de Josep Pernau en les seves vinyetes. Com no podia ser d'altra manera, li hem atorgat.

Sant Jordi, la medalla Francesc Macià i la Ploma d'Or de la facultat de Ciències de la Informació de la UAB són exemples del seu impacte.

PREDICACIÓ DEL CODI

Primer com a president de l'Associació de la Premsa de Barcelona i, al cap d'uns anys, com a degà del Col·legi de Periodistes –dos períodes fecunds, malgrat les dificultats i les incomprensions que co-

Esperà el moment ideal per tirar endavant el Codi Deontològic, que quedés clar que no es seguia consignes de ningú

mençaven a assetjar la professió– es preocupà de conservar els vincles amb els periodistes espanyols i d'afermar la capacitat de renovació existent entre els professionals catalans. En aquest sentit, s'ha d'entendre el seu pas per la presidència de la Federació d'Associacions de la Premsa d'Espanya (FAPE) en moments d'una crisi de caire general i la voluntat de posar en marxa el Codi deontològic del qual es dotà la professió catalana.

En aquest darrer aspecte, esperà el moment més propici, quan es veïés ben clar que no se seguia cap consigna o d'exigència estatal, sinó que érem els mateixos periodistes els que, espontàniament,

ens posàvem unes regles per servir millor a la societat a la qual ens adreçem. Dedicà hores i esforços a reunions i conferències –ell humorísticament, en deia "predicacions"– així com en sessions orientades a trobar un articulats clar, útil i àmpliament compartit. Triomfà en aquest sentit. Des de 1971

a 1977 –fou elegit en dos mandats– treballà intensament per a institucionalitzar la celebració cada quatre anys dels congressos de periodistes catalans i una jornada anual per examinar els problemes que anessin sorgint; donà suport al Sindicat de Periodistes de Catalunya i aconseguí una gran adhesió de professionals i empreses al Codi deontològic. Llorenç Gomis i Francesc González Ledesma com a successius presidents i Joaquim Perramon i Santiago Ramentol com a secretaris generals del Consell de la Informació de Catalunya (CIC) vetllaren pel compliment del Codi en els

primers anys i en la darrera etapa Pernau fou el president i el vaig acompanyar a la secretaria.

Haver estat al seu costat en diferents moments –igual com em passà amb Josep Faulí, també en-

yorat amic– fou per a mi una excel·lent manera d'aprendre a ésser periodista al servei de la societat. Sé que molts altres companys tenen el mateix convenciment i crec que amb aquesta glossa sobre qui fou Josep Pernau i Riu –malgrat que em deixo moltes coses, ja que l'espai, encara que n'he abusat, té límits– interpreto el que senten molts companys. I si algú vol saber-ne més, recomano el seu llibre de memòries *D'Arbeca a l'Opus Mei* (La Campana, 2004) i el volum en el qual va resumir els darrers dies de la Catalunya republicana. En aquests es troba, amb la seva manera de dir, qui fou aquella gran persona i aquell gran periodista que hem perdut.